

Estetisk - Filosofiska Fakulteten

Evelina Klewefjord

Estetiskt lärande i grundskolans tidigare år

En studie om pedagogers syn på estetik

Aesthetic learning in early school education

A study about teachers' views on aesthetic

Examensarbete 15 högskolepoäng

Lärarprogrammet

Datum: 09-10-29

Handledare: Adrian Velicu

Abstract

This is an essay that treats the matter aesthetic learning, with focus on the early school education. The aim with this study was to find out what teachers' opinions are regarding aesthetic learning, and how they use it during classes. I wanted to uncover *why* it is important with aesthetic learning, *how* an aesthetic way of education is treated, and finally *if* the teachers apply an aesthetic learning in their way of educating. The research has been conducted with a quantitative method. Four schools participated in the survey and everyone who partook in the questionnaire is working as teachers or as recreation instructors.

The conclusion from this essay and questionnaire are that most of the educationalists are positive to apply an aesthetic way of educating. They seem to have noticed that the pupils are doing better in school when using aesthetic learning. This effect they believe is achieved because their pupils become more active during these lessons and also remembers the thing they learn for a longer time. The literature used in this study sustains this claim and illustrates several different reasons to use aesthetic learning during classes. Almost all of the teachers and recreation instructors who answered the poll claims to be working in an aesthetic kind of way. The opportunity to learn with all parts of the body is important, to the pupil, in order to strengthen the learning process and make the knowledge taught permanent.

Sammanfattning

Det här är en uppsats som behandlar ämnet estetiskt lärande. Fokus ligger på grundskolans tidigare år, då det är där en undersökning genomförts för att ta reda på hur pedagogers syn kring estetiskt lärande ser ut och hur de använder sig utav det i sin undervisning. Det jag velat ha svar på med detta arbete är *varför* det är viktigt med estetiskt lärande, *hur* ett estetiskt förhållningssätt bemöts ute på skolorna samt *om* pedagogerna arbetar på ett estetiskt sätt och i så fall *hur*. Undersökningen skedde med hjälp av en kvantitativ metod. Fyra skolor har deltagit i undersökningen och alla de som svarat på min enkät är alla verksamma som lärare i förskoleklass till årskurs fem, eller fritidspedagoger.

Det som framkommit under arbetets gång är att de flesta av mina informanter är positivt inställda till ett estetiskt arbetssätt då de kan se att ett sådant arbetssätt främjar elevers inläring. Även litteraturen jag använt mig av i arbetet pekar åt samma, positiva håll då estetikens fördelar även där belyses ur olika synvinklar. I stort sett alla som besvarat enkäten hävdade även att de brukar arbeta på ett estetiskt sätt. Att få lära med hela kroppen är viktigt för att befästa kunskapen på ett mer långsiktigt plan.

Nyckelord: Estetik, estetiskt lärande, estetiska läroprocesser, varierat arbetssätt

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
2 Bakgrund	4
2.1 Vad säger läroplanen om estetiskt lärande.....	4
2.2 Estetik som begrepp.....	5
2.3 Estetiken i skolan	6
2.4 Stark och svag estetik	7
2.5 Estiska aktiviteter	8
3 Metod	11
3.1 Underlag.....	11
3.2 Urval och genomförande	11
3.3 Bearbetning av insamlat material.....	12
3.4 Reliabilitet och validitet.....	13
3.5 Etiska aspekter	14
4 Resultat	15
5. Resultatanalys	19
5.1 Slutord.....	21
Källförteckning	23
<i>Bilaga 1</i>	
<i>Bilaga 2</i>	

”Ett barn har hundra språk
men berövas nittionio.
Skolan och kulturen
skiljer huvudet från kroppen.
De tvingar en att tänka utan kropp
och handla utan huvud.
Leken och arbetet
verkligheten och fantasin.
vetenskapen och fantasteriet
det inre och det yttre
görs till varandras motsatser.”
(Dahlin m.fl. 2006 s. 252 efter
ett citat av Wallin,
Maechel och Barsotti, 1981 s.14)

1 Inledning

Ända sedan jag själv gick i skolan har jag haft stort intresse för de estetiska ämnena. Det var alltid i de ämnena som jag presterade som bäst och hade som roligast. När jag sedan började läsa till lärare på Karlstads universitet på inriktningen ”Estetiskt lärande” kom jag i kontakt med begreppet estetiskt lärande på ett helt annat sätt än tidigare. Innan hade jag, som så många andra mest tänkt på estetik som enskilda ämnen, som dans eller musik. Men i och med min pågående utbildning lärde jag mig mer och mer hur man kan integrera estetik med andra ämnen och på så vis uppnå ett estetiskt lärande. Ett lärande som sker med hjälp av kroppen och på så sätt befäster kunskapen på ett helt annat sätt hos många av oss. Att lära sig genom att göra något, eller som Dewey sa: *”Learning by doing”*. Det han kanske främst syftade på med detta uttalande var att lära sig samtidigt som man utför något, men jag själv tycker även att detta går in på området som handlar om estetiska läroprocesser. Att man med estetiken som hjälpmedel lär sig medan man utför någon kroppslig eller själslig handling. De flesta elever vet jag sedan praktikperioder och vikariat ute på skolorna brukar uppskatta att arbeta med ett estetiskt förhållningssätt och det finns så många sätt för oss lärare att göra undervisningen mer mångsidig och upplevande för alla våra sinnen. Faktiskt är det till och med så att även jag, fast vi inte arbetade särskilt mycket på detta sätt när jag gick i grundskolan, har specifika minnen av de tillfällen vi fått dramatisera exempelvis något inom historien, eller ett kapitel i engelskaboken. Ett av dessa tillfällen som jag tror är den första gången vi arbetade såhär under min skoltid, då det tydligen inte var lika vanligt som det är nu, är när jag gick i årskurs fyra och vi dramatiserade olika händelser under medeltiden. Med detta i åtanke vet jag att estetiskt lärande i allra högsta grad är ett arbetssätt som jag tillhör en av alla dem som lär sig bäst genom.

Ytterligare en aspekt som vi talat en del om i lärarutbildningen och som jag skrivit lite kortfattat om i tidigare arbete är de multipla intelligenserna som Howard Gardner forskat fram. Med dem som forskningsbakgrund finns det än mer belägg för ett varierat arbetssätt då vi alla besitter olika styrkor inom dessa områden. Vissa av oss är exempelvis mer starka inom det musikaliska området, vissa inom det kroppsliga och vissa inom det språkliga området. Att då få låta estetiken vara ett hjälpmedel för att komma åt flera olika elevers intelligenser tycker jag känns som en självklarhet.

1.1 Syfte

Med det här arbetet vill jag belysa vad estetik innebär och varför det är viktigt. Det finns ett flertal begrepp som utgår ifrån estetiken och dessa vill jag titta lite närmare på. Jag vill ta reda på vad estetik gör för elevers inläring och hur lärare arbetar kring det. Jag vill undersöka lärares syn på estetiskt lärande eftersom jag tycker det är intressant att veta hur min framtida yrkesgrupp ser på saken. För att klargöra vad jag menar med estetiska ämnen vill jag även tillägga att de ämnen jag i första hand syftar på är dans, musik, drama och bild eftersom det var de ämnen vi jobbade med i kursen estetisk lärande.

1.2 Frågeställningar

- Varför är det viktigt med estetiskt lärande?
- Hur är synen på estetiskt lärande bland fritidspedagoger och lärare i grundskolans tidigare år?
- Arbetar pedagogerna ute på skolorna på ett estetiskt sätt?

2 Bakgrund

2.1 Vad säger läroplanen om estetiskt lärande

I Lpo 94 står det skrivet att skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära, samt att varje elev skall utveckla sitt eget sätt att lära. Mål som skall uppnås är att eleverna ska utveckla sin förmåga till kreativt skapande och att de ska utveckla och använda kunskaper i så många olika uttrycksformer som möjligt. Uttrycksformer såsom dans, musik, drama och bild (Lärarens Handbok 2005).

I *En start för tänket, en bit på väg* sammanställs den allmänna delen av Lpo94 vad gäller estetikbegreppet efter en analys av Thogersen. Han anser att estetik är ett verktyg för eleverna att förstå världen och att det är en av grundstenarna i elevernas personliga utveckling. Han menar också att begreppet kan ha olika betydelser och att författarna till läroplaner och kursplaner har tolkat detta olika utifrån sitt eget kunskapsområde. Spridda tolkningar som inte alls behöver betyda några problem utan snarare kan vara spännande (Ericsson och Lindgren 2007 s. 16-17).

Även Dahlin m.fl. (2002) diskuterar kring vad läroplanen säger om att lära genom sinnena, dvs. estetiken. Författarna anser faktiskt att man till och med skall tolka läroplanens syn på det som en order ifrån statsmakten när det gäller att ta in skapande aktiviteter och berikande upplevelser i varje ämne i undervisningen. Att lära sig genom sinnena innebär ett arbetssätt som innehåller både det konkreta, det praktiska och det estetiska (s. 137).

Alerby och Elíðóttir (2006) har ännu en tolkning på Lpo94. I skolans värld kan begreppet estetik delas upp i sju olika teman. Verktyg för värdering, färdighet, upplevelse, uttrycksmedel, särskild form av kunskap, sekundärt redskap för att lära andra ämnen och färdigheter samt sätt att beskriva ett ämne. Inom vissa ämnen är det främst ett av dessa teman som stämmer överrens, medan det i andra ämnen finns flera teman som passar in (s. 21).

Även i skolans styrdokument står det nämnt om de estetiska dimensionerna av lärande. Det skall genomsyra undervisningen och ingå i skolans praktik. Detta gäller följaktligen inom även de ämnen som klassas som "icke-estetiska", såsom exempelvis matematik och religion. Det finns nämnt i respektive kursplan för dessa "icke-estetiska" ämnen att de estetiska dimensionerna skall finnas med. Skolan skall kunna erbjuda eleverna en mängd olika uttryckssätt för att bidra till det kreativa lärandet (Alerby och Elíðóttir 2006 s. 158-159).

2.2 Estetik som begrepp

Ordet estetik är ursprungligen ett grekiskt ord som betyder ”den kunskap man får genom sinnen” (Paulsen 1996 s. 9). Det är genom sinnen kunskapen tar avstamp. Det är genom sinnen som olika intryck som påverkar både intellekt och känslor skall bearbetas (Ericsson, Lindgren 2007 s. 19).

Nuförtiden förknippas ordet ofta med något konstnärligt, men från början betydde det alltså all form av upplevelse som man fick genom sinnen. Estetiska ämnen och aktiviteter används i skolan och blir då benämnda som praktiskt-estetiska. Detta för att förutsättningen för att lära genom dem är att man arbetar praktiskt med ämnen som exempelvis musik, teater och dans (Paulsen 1996 s. 9).

En estetisk upplevelse föds således genom ett sinnesintryck av något slag. Dessa gör att vi reagerar på något sätt, vi kan bli glada, ledsna eller arga. Upplevelsen gör oss upptagna för det som sker och vi får en estetisk inställning till sinnesintrycket i fråga. Det estetiska i t.ex en sång kan göra en uppslukad av den då den kanske berör på ett speciellt sätt medan en tavla kanske gör en ledsen då den skildrar någonting hemskt (Paulsen 1996 s. 31).

Estetik kan även definieras som läran om det sköna i konsten. Hur konst skall definieras däremot är väldigt flytande. Det beror dels på åskådaren av konsten. Anser åskådaren att dennes krav på vad konst är uppfylls, då är det konst. En annan aspekt på det är att det är objektet som avgör. Med det här menas att konst är det som en orkester väljer att spela eller som en utställare väljer att visa upp. Konst representerar någonting mer än bara sig självt. Konsten ger oss en beröring med vårt inre som inte det vetenskapliga språket kan. Konsten ger oss tillfälle att lära känna oss själva genom att väcka känslor vi inte visste att vi besatt (Paulsen 1996 s. 40-44).

Man kan kortfattat säga att: ”Det vida estetikbegreppet omspanner alltså allt som kan förnimmas och upplevas utan tanke på vad objektet för förnimmelsen kan användas till, vad det kostar, sambandet med andra objekt och så vidare. Hela världen kan betraktas genom en estetisk inställning” (Paulsen 1996 s. 31).

2.3 Estetiken i skolan

Det finns fyra nivåer på estetik, som man kan använda för att skilja olika varianter av estetiskt lärande åt. Lärande *om* konstarterna, lärande *i* konstarterna, lärande *med* konstarterna eller lärande *genom* konstarterna. De två första varianterna är de som är etablerade i skolans värld. Man lär sig *om* en viss gren av ett ämne eller *i* ett visst ämne. Men att istället jobba *med* eller *genom* konstarterna är då man kan använda estetiskt lärande som stöd. Att arbeta med konstarten kan ske genom att använda olika estetiska processer såsom bild, musik eller drama för att levandegöra ett ämne. Att arbeta *genom* konsten är dock det som mest blir en utmaning för skolan (Saar 2005 s.12). Mer om detta i ett senare avsnitt om det som Saar valt att benämna som stark och svag estetik.

Utifrån skolans värld sett så har estetiken växt från att från början vara en gren av konsten. Nu innebär det mer om en estetisk hållning till vår omvärld. Ur en lärandesynpunkt är det inte bara det färdiga ”verket” som är viktiga utan processen som leder dit är minst lika viktig (Paulsen 1996 s. 50).

Ett återkommande begrepp inom estetikens område är *estetiska läroprocesser*. Här med definitionen att ”lära med hela kroppen”. En koppling till Howard Gardners teori kring de multipla intelligenserna görs utifrån detta arbetssätt med tanke på att alla har olika inlärningsstilar som fungerar bäst för just dem (Ericsson, Lindgren 2007 s. 169). De skriver om Ross modell som det pedagogiska arbetet i skolan till en viss del bygger på och som har sin grund i de estetiska läroprocesserna då det handlar om arbete som är kreativt och skapande. Det är sinnena som är grunden för människans kunskapande och därför behöver pedagogiskt arbete innehålla upplevelser som startar en process i sinnena för att eleverna sedan skall kunna bearbeta kunskapen med hjälp av exempelvis drama, dans eller musik. För att eleverna skall kunna gestalta arbetet inom dessa ramar krävs dock att de lär sig använda de olika formerna. De måste få träna på att uttrycka sig med hjälp av drama, dans och musik. En viktig aspekt att tänka på då är att det sker i samverkan med lek. Att de får leka sig fram för att lära känna de estetiska formerna, utan att de måste uppnå ett speciellt resultat. (ibid. s. 19) Ericsson och Lindgren (2007) skriver även om en studie som gjorts på några utvalda skolor i Värmland där de arbetat med kultur och estetik. Även här har begreppet estetiska läroprocesser en stor roll. Vad de kunnat se efter denna studie så finns det en stark koppling mellan estetiska läroprocesser och tematisk undervisning som spänner över flera ämnen.

Estetik som inslag i skolans undervisning kan ses som en verklig utveckling av elevernas sociala kompetens.

Det finns en utvärdering som skett tillsammans av skolverket och kulturrådet och som handlar om ett projekt – ”Kultur för lust och lärande”. Lärarnas reaktioner kring de skapande ämnena är här att de är lustfyllda, motiverande och omväxlande, men enligt en del lärare även mer sedda som ett trevligt avbrott i undervisningen. Meningsskapandet och lärandet ser de ingen vidare koppling till. Samtidigt finns det många forskningsteorier som hänvisar till att skapande aktiviteter i samarbete med skolans övriga ämnen främjar kunskapsinläringen. Får inte eleverna använda allsidiga aktiviteter finns de risk att de lämnar skolan utan att ha fått använda alla sina kompetenser (Saar 2005 s. 23-24).

2.4 Stark och svag estetik

Det går enligt Saar (2005) att göra skillnad på estetiken på två sätt, nämligen stark och svag estetik. Med svag estetik syftar han på estetik som används för att understryka kunskapsinläring på ett estetiskt sätt, exempelvis genom att ramsor, sånger och rytm för att skapa aktiviteter i de ”traditionella” ämnena. Allt för att underlätta intagandet av fakta hos eleverna. Den svaga estetiken fungerar som stöd för ett bestämt kunskapsinnehåll och kan hjälpa till att se den aktuella kunskapen ur nya synvinklar. Den är även ett sätt för att levandegöra inläringen som kanske annars skulle upplevas som tråkig. Läraren ifråga tar fasta på den kunskap som skall tillgodoses eleverna och försöker illustrera det på något eller några av de estetiska sätten (s. 95). En koppling till detta är det som tidigare i boken nämns som estetik som stöd för lärandet. Att använda exempelvis rim, ramsor och bilder för att göra förknippningar med andra ämnen är något som förekommit i alla tider och även fortfarande. Det som kan vara problematiskt utifrån denna metod är att förstå kopplingen mellan det estetiska som används och kunskapsmålen. ”Det är inte självklart att elever får en vidgad förståelse av den svenska emmigrationen till Amerika genom att sjunga ”Vem kan segla förutan vind”?” (ibid. s. 24).

Den starka estetiken å andra sidan skiljer sig från den reproduktiva svaga estetiken genom att den står för någonting nytänkande och nyskapande. Istället för att använda sig av estetiken som ett stöd i de andra ämnena så skapar man sig någonting nytt i kunskapsväg med hjälp av

den. Den starka estetiken utmanar och kräver engagemang och förändrar kunskapsinnehållet. Den blickar framåt istället för bakåt på det sätt att den inte bara används för att befästa kunskaper med hjälp av estetiska processer utan istället använder dem för att komma vidare genom processerna och den låter eleverna vara delaktiga i denna skapande aktivitet (Saar 2005 s. 96-98, 105).

Vad kan då ses som negativt i allt detta skapande? Vygotskij (1995) har svar på tal då han skriver om ”skapandets vändor” som ett bevingat uttryck. Det kan vara svårt att skapa och det är inte alltid som resultatet av skapande blir som man tänkt sig (s. 47).

2.5 Estiska aktiviteter

”Det jag hör glömmar jag. Det jag ser kommer jag ihåg. Det jag gör begriper jag” (Henriksson 1987 s. 11).

Estetiska aktiviteter har flera mål att uppfylla. Några exempel på dessa kommer här:

- *Det existentiella målet* som innebär att estetiska aktiviteter kan bidra till självförverkligande efter att de elementära behoven har tillgodosetts.
- *Målet att uppnå självrespekt*, som man kan uppnå efter att ha fått utöva estetiska aktiviteter då de bidrar till att ge uttryck åt olika behov.
- *Målet att stimulera inläring*, vilket betyder att man använder sig av estetiska medel för att belysa olika problem.
- *Mål att integrera*, med vilket menas att de estetiska ämnena och aktiviteterna används som integrerande faktorer (Paulsen 1996 s. 73-74).

Det är viktigt att i undervisningen göra eleverna aktiva och i ett aktivt lärande är fantasin en viktig faktor. Eleverna måste få bli engagerade och medvetna. Att ta in någon estetisk verksamhet i undervisningen bidrar till ett bättre lärande. Det kan vara musik, dans, poesi eller drama som används för att eleverna skall uppnå ett bättre vetande. Enligt Dewey är det till och med så att ingen aktivitet är fullkomlig utan en estetisk synvinkel. Det är positivt för lärandet att få användning för alla sina sinnen medan det sker och det estetiska inslaget bidrar således

till detta. För att kunna benämna en handling eller ett uttryck som estetisk krävs det att känsla, tanke och kropp är förenade. Kroppens betydelse är viktig för lärandet. Den är ett hjälpmedel vi alltid bär med oss, något vi har användning av i de estetiska uttrycken (Alerby och Elíðóttir 2006 s. 49-52, 159-162).

Alerby och Elíðóttir (2006) stödjer sig på Deweys tankar och menar att en upplevelse är någonting som sker i interaktion mellan människor och dess omvärld. Det är någonting individuellt samtidigt som den är delad med andra genom gemensamma erfarenheter. Vi människor är en blandning av en egen personlighet och gemensamma upplevelser, vilket i sin tur leder till att vi upplever saker på olika sätt, men på en del gemensamma grunder. De skriver vidare att estetiska processer för att bygga upp kunskap bör vara centralt för all undervisning, då det är ett sätt att uppleva och att förstå saker annorlunda (s.33-40).

Det finns många samband mellan estetik och lek. Genom leken söker barnet kompisar och sysselsättning, något som i sin tur leder till estetiska processer såsom kreativitet, uttryck och gestaltning. Det inre hos barnet är det som kommer till uttryck genom aktiviteter som detta. Estetiken har och har alltid haft en stark koppling till barns lärande, men det har ofta ansetts som någonting man mest gör för att det är kul. Som ett ämne i sig, något man använder sig av som en rolig avkoppling från de andra ämnena. Författarna konstaterar även att en vanlig synvinkel på de estetiska processerna bland lärare i yngre åldrar är att estetiken är till för att tillgodose sig någonting annat än att bli bra på ämnet ifråga. Inom t.ex. musiken så är det inte huvudsyftet att vid sång lära sig sjunga utan att istället läggs fokus på andra delar såsom den sociala biten, glädje eller att lära sig något inom det ämnet som själva sången sker (Pramling m.fl. 2008 s. 18-28).

Vygotskij (1995) kallar den kreativa förmågan för fantasi och menar att det i skolan behövs ett estetiskt förhållningssätt för att undgå den reproduktiva kunskapssyn som ofta råder (s. 9-10). Inom leken läggs nämligen grunden för barns skapande. Leken har en estetisk form och barnen dramatiserar sina tankar och upplevelser. Det är genom leken som barnen utvecklar sin medvetenhet om världen (Lindqvist 1998 s. 70-71). Leken och estetiken delar det spontana. Med detta menas att det till skillnad från arbetet är vi själva som styr. Det är inte enbart till som tidsfördriv, utan någonting som behövs för utvecklingen. Genom barnens fria lek bygger de upp en egen fantasivärld för att förstå den värld de själva lever i. Leken förenar både det intellektuella och det känslomässiga. Likheten mellan leken och estetiken kan man säga ligger i att man skapar och konstruerar en verklighet. Leken kan börja i estetiken genom att man

exempelvis medvetet skapar någonting som sedan fantasin tar över och det blir till lek, med det kan även vara tvärtom (ibid. s. 54-57).

Paulsen (1996) skriver om tre karakteristiska drag hos leken som Joseph Levy framhävt. Den första av dessa och den jag tänker ta upp här är den inre motivationen. Det är något som tillkommer när barnet fått bekanta sig med något av uttryckssätten och känner sig bekväm med att använda det. Leken blir motiverad i barnets inre och det blir en del av de estetiska aktiviteterna. De estetiska behoven är viktiga för barnens utveckling och ju mer de används desto mer ökar behovet av dem. Nästa karakteristiska drag benämns som upphävande av verkligheten. Den betyder, som man kan ana av namnen, att barnet går in i fantasin och att verkligheten upphör. Barnet intar en roll istället för sitt vanliga jag och fantasin kreativiteten kommer fram. Det sista draget som talas om är den inre basen för kontroll. Barnet får känna att den själv har kontroll över situationen genom egna initiativ och eget styrande (s. 63- 65).

3 Metod

3.1 Underlag

Jag valde att använda mig av en kvantitativ metod för min undersökning. Detta på grund utav att jag avsåg att nå ut till en bredare massa än vad jag kunnat göra genom ett fåtal intervjuer. Eftersom jag ville ta reda på hur synen på estetik ser ut bland lärare ute på skolorna, verkade en undersökning i enkätform som det bästa alternativet för att få en bredd på svaren. Hade jag gjort en kvalitativ intervju hade det bara visat vad just de kanske fyra-fem lärarna jag skulle hinna med att intervjua ansåg om estetik och estetiskt lärande. Enligt Johansson och Svedner (2006) skall man använda enkätundersökning främst om frågeställningen rör samband mellan det man är intresserad av och ålder, utbildning eller liknande. De hävdar att om man vill granska synsätt, som jag avsett att göra, så är det bättre med en kvalitativ metod för att uppnå ett bra resultat. (s. 31) Trots detta väljer jag att göra en kvantitativ undersökning då jag, som jag tidigare nämnde, anser mig nå ut till en bredare massa då. En av anledningarna Johansson och Svedner (2006) hade för att understryka sina åsikter om den kvalitativa intervjun var att vid öppna frågeställningar ges bättre respons vid en sådan metod. Är det för öppna frågeställningar i en enkät, som dessutom skall granska synen på någonting finns det risk att deltagarna inte orkar skriva fullständiga svar (s. 31). Jag var medveten om detta innan jag började min undersökning och min enkät har en varierad struktur med både öppna frågor och frågor med svarsalternativ. Jag var även medveten om att det fanns risk för att många skulle låta bli att svara på enkäten, men ansåg mig fortfarande få mer material att arbeta med i efterhand än vid intervjuer.

3.2 Urval och genomförande

Jag började med att ta kontakt med de skolor som jag ville utföra undersökningen på. Dessa skolor valde jag utifrån både egna kontakter samt mitt geografiska närområde. En av skolorna ligger i en annan kommun och på den skolan utsåg jag en person jag känner där som kunde hjälpa mig med att ta emot enkäterna och sedan skicka dem tillbaka till mig. Jag pratade även med rektorer på tre av de berörda skolorna för att ha de med på vad som skulle göras. Anledningen att jag inte gjorde det på den fjärde skolan var för att där brukar jag hoppa in

och jobba ibland och kunde istället prata med de flesta i personalen på egen hand. Jag lämnade kvar ett antal enkäter där i samband med att jag var där och jobbade, och hämtade sedan upp dem fem dagar senare då jag var där och arbetade igen. Den skolan som fick enkäterna skickade till sig via min kontakt fick instruktioner om att ha enkäterna liggande i personalrummet i ungefär lika lång tid som skolan jag nämnde innan. Sedan skulle min kontakt på den skolan skicka tillbaka dem till mig i ett frankerat kuvert som jag skickat med i brevet. Allt för att underlätta så mycket som möjligt för personen i fråga. De andra två skolorna pratade jag först med rektorerna som lovade att dela ut samt informera lärare och fritidspedagoger på sina arbetsplatser. Här fick de avgöra hur länge enkäterna skulle finnas ute och på båda ställen rörde det sig om ungefär en vecka. Det som lämnades på varje skola som deltog i min undersökning var ett antal enkäter som varierade i mängd beroende på vad vi kommit överrens om på respektive skola, ett kuvert att lägga svaren samt ett brev där jag skrivit lite kortfattat om vem jag är och vad enkäten gäller. I detta brev nämndes också de etiska aspekterna, såsom anonymitet och att enkäten enbart ligger till grund för mitt arbete och inte kommer användas i något annat syfte utöver det.

3.3 Bearbetning av insamlat material

Det tog längre tid än planerat att få tillbaka alla enkäter. De jag hämtade upp själv gick nästan helt efter tidsplanerna, men skolan som skulle skicka tillbaka dem per post dröjde mer än en vecka över tiden, som vi från början kommit överrens om skulle vara max en vecka.

När jag väl fått in alla enkätsvar började jag med att räkna igenom dem och det visade sig att av de 85 enkäter som skickats ut hade jag fått en svarsfrekvens på nästan 50 %. Närmare bestämt så var 39 stycken av enkäterna ifyllda. Det var även ungefär lika stor andel ifyllda svar från varje skola. Antalet enkäter hade som bekant varierat på de olika skolorna, beroende på vad som kommit överrens om tillsammans med rektor eller ansvarig kontakt. Jag sorterade högarna från de fyra grundskolor som deltagit i min undersökning och döpte dem till A, B, C och D. Skola A hade besvarat 7 av 15 enkäter, skola B 15 av 30 enkäter, skola C 9 av 20 enkäter och skola D hade besvarat 8 av 20 enkäter. Nästa moment var att sammanställa dem med papper och penna för att försöka få en helhetssyn. Några fakta kring personerna som besvarat enkäterna följer nedan.

- Av det sammanlagda antalet på 39 personer som besvarat min enkät var det 25 kvinnor, fem män och nio som inte angivit vilket kön de tillhör.
- Fem olika kategorier med ålder fanns att ringa in, och här visade det sig att det var fyra stycken som var mellan 20-30 år, det var elva som var mellan 31-40 år, tretton mellan 41-50 år, nio mellan 51-60 år, en som var äldre än 61 år, samt två som inte angivit ålder. Den största åldersgruppen ligger således på 41-50 år.
- Utbildningen som lärarna hade valde jag också att kategorisera. Det visade sig att fem stycken hade utbildning i förskola-förskoleklass, elva hade f-5 utbildning, tolv hade gått 1-7 utbildning, ingen 4-9, åtta var fritidspedagoger och tre valde att inte svara på denna information.
- De fick ange hur många verksamma år som lärare de haft. Det var sju som arbetat i 1-5 år, fjorton som arbetat i 6-15 år, sex som arbetat i 16-25 år, ytterligare sex som arbetat i 26-35 år, fyra som arbetat i mer än 36 år, plus två som inte delgivit denna information.
- Den sista frågan för att ta reda på lite kring informanterna var frågan om vilken årskurs de undervisar i. Här blir det långt mer än 39 sammanlagda svar, då det var många som ringat in flera alternativ. 21 stycken undervisar i årskurs ett eller lägre, 20 undervisar i årskurs två, sjutton i årskurs tre, tio i årskurs fyra och tio i årskurs fem eller högre. Även här inkom några blanka svar, tre stycken sådana blev det.

3.4 Reliabilitet och validitet

Enligt Trost (2001) bör man granska tillförligheten i sin mätning. Skulle svaren blivit desamma vid en mätning genomförd vid en annan tidpunkt och hade alla samma förutsättningar vid tidpunkten för undersökningen (s.59-60). Vad gäller min undersökning så skiljde sig genomförandet lite mellan de olika skolorna som deltog. Eftersom jag själv inte närvarade vid själva ifyllningen av svarsalternativen var jag redan innan medveten om detta, eftersom jag gett ansvaret för enkäterna till antingen en rektor eller lärare på skolan. Dock var instruktionerna jag lämnat samma för alla de berörda så på det sättet var förutsättningarna för alla som deltog densamma. Jag är relativt säker på att svaren skulle bli i stort sett likadana

oavsett när undersökningen skulle genomförts med tanke på att frågorna gäller deras sätt att undervisa på ett generellt plan.

När det sedan kommer till validiteten skulle jag även vilja benämna den som god. Jag bedömer att det antalet svar som inkommit är så pass omfattande så att de skulle kunna vara en liten mätning av den breda massan. Självklart hade ett större antal informanter givit ett än bättre resultat men med tanke på arbetets omfång skulle inte tiden räcka för en allt för stor undersökning. Det som främst skulle kunna ändras i utfallet om det vore en större urvalsgrupp skulle vara de mer personliga frågorna som kretsar kring kön, ålder och utbildningsområde. Därigenom kanske man även skulle kunnat få ett något annorlunda utfall ifall det skulle vara så att genusperspektivet har någon inverkan på hur pedagogerna ser på de estetiska ämnena och hur de används, var för sig eller vid integrering. Bara tretton procent av de som svarat på enkäten är män. Även de två frågor som behandlade de estetiska ämnena med slutna svarsalternativ hade kanske kunnat te sig annorlunda, men samtidigt så vet jag att bild och musik är de ämnen som genom tiden fått ta mest plats i våra skolor och på så sätt är mer ”beprövade”.

3.5 Etiska aspekter

I undersökningen har hänsyn tagits till de etiska aspekterna på så sätt att ingen kan utläsa varifrån svaren kommer eller ens vilka som har svarat på enkäterna. Ett medföljande brev där alla som deltog utlovades anonymitet var med till varje skola som deltog i undersökningen. Även om någon skulle läsa mina enkätsvar skulle de aldrig veta vem som svarat eller på vilken skola just den enkäten kommer ifrån då jag har använt mig av bokstäverna A, B, C och D som namn på respektive skola. Bokstäver som enbart jag känner till för vilken skola de representerar.

4 Resultat

Syftet med min undersökning var att ta reda på hur lärare i grundskolans tidigare år ser på estetiskt lärande och huruvida ett sådant arbetssätt används inom undervisningen. Både lärare och fritidspedagoger var välkomna att svara på mina frågor, då jag tycker det är lika intressant att se hur båda dessa inriktningar inom yrket ser på saken. Även fritidspedagoger arbetar under skoldagarna i klasserna ute på våra skolor och ofta just med de estetiska ämnena i sig, som bild eller musik. Dessutom får jag efter avslutade studier även behörighet som fritidspedagog.

Till att börja med ville jag veta vad lärarna anser om de estetiska ämnena och varför. De allra flesta var här eniga om att de estetiska ämnena är bra och viktiga. Flera stycken tyckte att det bidrog för att ge eleverna en helhet i lärandet och att denna helhet ger en balans i undervisningen. Att estetiska ämnen framhäver kreativiteten var det också flera som tog fasta på. Som en lärare i årskurs fem uttryckte det: ”Jag tycker det är viktigt att man får intryck och få uttrycka sig. För att skaffa sig kunskap måste man få lära sig genom att uttrycka sig på olika sätt.” Det var andra lärare som svarat på liknande sätt och även aspekten av ett varierat arbetssätt var ett återkommande svar på denna fråga. En manlig lärare i årskurs fyra tog fasta på de estetiska arbetssätten som ett verktyg för lärandet. Att man ska använda sig av exempelvis drama och rytm och inte bara arbeta med penna och papper. Flera av lärarna verkar vara helt på det klara med att estetiska ämnen behöver varvas med de teoretiska eftersom alla lär sig på olika sätt. Även det faktum att det är viktigt att få använda alla sina sinnen belystes i svaren på denna första enkätfråga. Som en lärare i årskurs fyra och fem uttryckte det: ”Jag tycker det är väldigt viktigt att barnen får använda så många sinnen som möjligt. Genom att integrera de estetiska ämnena i de ”vanliga” får barnen chansen att ta in kunskap på många olika sätt med hela kroppen.” Ett annat svar som inte nämns vid ordet sinnen men som jag ändå tolkar in här är det som en annan lärare i årskurs tre, fyra och fem skrivit. Hon anser att de estetiska ämnena är ovärderliga och att de rör vid delar inom oss på ett sätt som inget annat kan göra.

Dock fanns det undantag. För som jag tidigare nämnt så var det de *allra* flesta som tycker att det är viktigt. I mitt undersökningsmaterial inkom även två enkäter där informanterna var lite mer negativa. En av dem tyckte att eftersom den själv inte är en estetisk så anser hon ämnena som svåra. Den andra som svarat på ett lite mer negativt sätt var en fritidspedagog. Dock är

hon inte negativ till de estetiska ämnena eller arbetssätten i sig, utan påpekade istället att det kan vara svårt att hitta något inom det estetiska som passar killar.

Nästa fråga som ställdes var frågan om vilket ett estetiskt ämne de arbetar mest med som ämne i sig. Alltså inte integrerat med andra, utan som enskilt ämne. Här är det flera deltagare i undersökningen som angivit mer än ett alternativ. Den största svarsfrekvensen fick ämnet bild. 24 av 39 lärare och fritidspedagoger hade ringat in detta svarsalternativ. Musik var nästa ämne ur storlekssynpunkt med arton stycken inringade svar. Glappet ner till de sista två ämnena var stort, bara fem arbetade med ämnet drama som enskilt ämne och ynka tre med dans.

Fråga tre i min enkät handlade om hur lärarna och fritidspedagogerna ser på att integrera de estetiska ämnena med de andra, mer teoretiska ämnena. Här fanns det många positiva ord nedskrivna, t.ex. så var de ett stort antal som tyckte att det var ett viktigt och bra inslag i skolans undervisning. Flera kopplade även samman integreringen med teman av olika slag. Andra ord som uppkom var: ovärderliga, utvecklande, inspirerande, betydelsefullt och roligt. Några tryckte på att det bidrar till en helhetssyn och att det kompletterar inläringen. En kvinnlig lärare som arbetar i trean, fyran och femman skrev om hur viktigt det är för att även locka fram kreativiteten i de andra ämnena. En manlig lärare i årskurs fyra tyckte att ”det är mycket bra eftersom det gör att man lär sig på olika sätt. Det blir en större helhetssyn i lärandet.” Två stycken svarade även att det är bra, bara det inte blir på bekostnad av de andra lektionerna och någon tyckte även att det kan vara svårt att utföra i helklass. Att det kräver personal som vill och kan planera var det också någon som svarade.

Efterföljande fråga var ifall undervisning förekommer på tidigare nämnda sätt och här var enkäten slut för dem som valde nej som alternativ. Dock svarade alla utom en ja på denna fråga och kunde gå vidare med följdfrågan till detta som var *hur* undervisningen då ser ut. Hela arton stycken av dem svarade här att de använder sig av tema på olika sätt. Det kan vara ett tema eller ett projektarbete som utgår ifrån ett visst ämne, som t.ex. någon historisk händelse. En relativt nyutbildad lärare i årskurs fem gav ett exempel på hur de arbetar tematiskt inom tema Sverige. Läraren har på enkäten ritat upp en liten tankekarta som utgår

från ordet Sverige och grenar ut sig i några olika estetiska uttryckssätt. Grenarna ut från mitten är att dramatisera någon eller några historiska händelser, dansa folkdanser, och att arbeta inom bild på något sätt utifrån svenska konstnärer. Även musik finns med på tankekartan som en gren benämnd som svensk musik. Den integrerade undervisningen kan även te sig som ett hjälpmedel i något ämne, en lärare i förskoleklassen gav som exempel på detta deras arbete i so där de pratar om rymden och barnen får med hjälp av material bygga egna planeter och satelliter. En annan lärare, denna undervisar i de yngre åldrarna, skriver om hur de har använt dans i bokstavsträningen genom att de dansat alfabetet, men också dansat former och till berättelser. Att ta in musik och bild i de andra ämnena var de många lärare och fritidspedagoger som svarat att de gör i sin undervisning.

Det jag tyckte var intressant att få svar på efter föregående fråga var vilket uttryckssätt som främst kommer till användning vid integrering av estetik i de andra ämnena. På denna fråga kunde de ringa in flera alternativ, vilket det också var många som gjort. De två största grupperna var även här, precis som vid frågan om vilket estetiskt arbetssätt de arbetar mest med som enskilt ämne, bild och musik. Även denna gång hade bild det största antalet inringade svar, nu hela 30 stycken. 26 av 30 hade ringat in musik. Både drama och bild hade fått ett litet uppsving sedan frågan om vilket ämne de arbetade mest med i sig, men fortfarande har dessa ämnen en bit upp till de andra två. Tretton stycken använder sig mycket av drama och åtta använder sig mycket av dans. De flesta av dem som ringat in tre alternativ hade uteslutit just dansen och av de åtta som angivit dans som ett av sina val så var det bara två lärare, båda lärare i de yngre årskurserna, som valt enbart dans som alternativ.

Frågan som följde efter denna var den om hur barnens reaktioner ser ut då de får arbeta med estetiken integrerat i de andra ämnena. De flesta lärare angav här att det mestadels rör sig om positiva reaktioner från eleverna sida. Många har skrivit att barnen tycker det är roligt och att de älskar de estetiska uttryckssätten. Glädje, inspiration och entusiasm är några andra av de ord som förekommer då pedagogerna fick beskriva barnens reaktioner. Dock finns det såklart undantag. Alla barn gillar inte arbetssättet, några av lärarna har i enkäten anger att en del har svårt att bli nöjda med vad de gör. Dessa elever tycker att det blir fult eller inget bra eller att de helt enkelt inte kan, att det är för svårt. En lärare i årskurs fyra tog upp att även om de flesta elever verkar uppskatta arbetsformerna och tycker om att arbeta praktiskt med kroppen,

så finns det alltid vissa som tycker att det är jobbigt att stå i centrum (som i drama) eller andra som har svårt att uttrycka sig i bilder.

Sista frågan i min enkät handlade om en jämförelse mellan elevernas kunskapsinläring. Frågan gick ut på att ta reda på om pedagogerna ser någon skillnad på inläringen när undervisningen sker genom ett estetiskt arbetssätt jämfört med när det sker genom ett mer teoretiskt sätt. Det som framkom via enkätsvaren på denna fråga var att undervisning på ett estetiskt sätt enligt de flesta lärare och fritidspedagoger bidrar till ett större engagemang och bättre förståelse för många elever. Flera av dem ansåg sig också ha märkt att elevernas kunskap håller bättre genom att kunskaperna befästs i hela kroppen. En kvinnlig lärare i årskurs fyra och fem skrev: ”Jag tror att inläring genom alla sinnen ger bästa inlärningsförmåga.” och en annan kvinnlig lärare i ungefär samma åldrar skrev att ”kunskaperna sätter sig mer på djupet. Det ”praktiska” kommer man ihåg.” En tredje lärare, verksam i årskurs två skrev att ”en del har stor hjälp utav det beroende på vilket sätt just det barnet lär sig på.”

Även ett antal enkäter där inte informanterna var riktigt lika lovordande till att estetiken skulle främja inläringen inkom. De framhöll istället vikten av ett varierat arbetssätt och att dessa två arbetssätt kan ses som komplement till varandra.

5. Resultatanalys

Flera av dem som svarat på min enkät har tagit fasta på att det är givande att få arbeta med kroppens alla sinnen vilket även stämmer bra överrens med vad läroplanen säger. Dahlins (2007) tolkning på detta är som tidigare nämnt ett arbetssätt där lärandet utgår ifrån både det konkreta, det praktiska och det estetiska. Att integrera estetik i skolans andra ämnen är enligt pedagogerna som svarat på min enkät både utvecklande och inspirerande. Det sinnliga och det kroppsliga hör på något sätt samman, det är när de får använda så många sinnen som möjligt som de kan ta in kunskaper på många olika sätt med hela kroppen som redskap.

De som svarat på min undersökning var eniga om att det är en viktig faktor att integrera estetiken i undervisningen för att uppnå ett mer varierat och bättre lärande. På detta sätt bedömde flera av dem att de kan beröra fler elever kunskapsmässigt sett och bidra till en helhetssyn på lärandet. Även Alerby och Elíðóttir (2006) resonerar på detta sätt då de påpekar vikten av att göra elever aktiva i lärandet. Att göra eleverna engagerade genom något estetiskt element bidrar enligt dem till ett bättre lärande. Det aktiva lärandet förekommer även i Saars (2005) teorier om framförallt den starka estetiken där elevernas aktiva handlande leder till nyproducerande av kunskap. Även den svaga estetiken, där man använder estetiken som ett komplement till undervisningen genom exempelvis att gestalta en händelse eller musicera matematiken gör eleverna aktiva, om än inte på ett nyskapande sätt. Sett till enkätsvaren är det den svaga estetiken som kommer till uttryck under deras integrering av de estetiska ämnena i skolans vardag. På det här sättet används estetiken som stöd för undervisningen. Ett flertal exempel på detta stöd framkom genom undersökningen både på liknande sätt som Saar (2005) framhållit samt på andra sätt genom musik, drama, bild och dans.

När lärarna och fritidspedagogerna fick bedöma barnens reaktioner vid ett estetiskt arbetssätt visade sig även detta mest genom positiva ordalag. Att många barn således upplever de estetiska ämnena som ett komplement till undervisningen som roligt och positivt råder det inga tvivel om. Det som här kan lyftas fram som svårighet är dock dilemmat med vad som händer när barnet ifråga anser det som svårt. Kanske att det den ritat inte blir bra, eller att det kan vara jobbigt att stå i centrum som är två händelser pedagogerna pekat på. Detta problematiseras även av Vygotskij (1995) då han menar att viljan att skapa inte alltid går hand i hand med förmågan att skapa. Här anser jag att ju tidigare estetiken blir ett inslag i barnens undervisning, desto mindre kommer det handla om att barnet ifråga inte blir nöjd. Blir barnen vana att arbeta på detta sätt kommer fokus från hur den färdiga processen ser ut att flyttas till

själva processen där det skapas. Ericsson och Lindgren (2007) anser att man genom leken kan leka sig fram inom de estetiska uttryckssätten för att på så sätt komma ifrån att ett speciellt resultat måste uppnås.

Leken hör som bekant på många sätt samman med estetiken, framförallt inom det estetiska uttryckssättet *drama*. En lek skulle på många sätt kunna förknippas med en dramatisering på det sätt att barnet i leken kan spela en roll själv, spela en roll i samröre med andra eller till och med regissera leken. Men varför kommer det sig då att drama ligger så långt efter två av de andra estetiska uttryckssätten i både undervisning och vid integrering enligt mina informanter? Drama som har så många kopplingar till det som ligger barnet så nära, som fantasi och lek. Det jag syftar på här är fråga två som gick ut på att ta reda på vilket estetiskt ämne som lärarna arbetar mest med som enskilt ämne och fråga fyra, delfråga två, där lärarna sedan fick svara på vilket eller vilka av dessa ämnen som främst kommer till användning vid ett integrerat arbetssätt. Det intressanta i dessa frågor är det faktum att bild och musik ligger så långt framför de andra ämnena i båda frågeområdena, även om både drama och dans i alla fall ökar i antalet svar när de kommer till integrering i de andra ämnena, jämfört med hur de används som enskilt ämne. Vad är det som gör att pedagogerna inte integrerar drama och dans i samma utsträckning som de andra estetiska ämnena? Är det för att musik och bild är mer ”vana” uttrycksformer inom skolans värld och också förekommer mer flitigt under hela barnets uppväxt? Går det någonstans att härleda Saars tankar om stark och svag estetik kring detta faktum? Det jag menar är att kanske är det så att bild och musik enklare kan användas som stöd för undervisningen, det vill säga det han kallar för svag estetik, medan drama och dans å andra sidan mer lutar åt den starka estetiken? Detta skulle kunna vara något att forska vidare kring.

Det varierade arbetssättet är ett återkommande uttryck i såväl mina enkätsvar samt ibland författare som tidigare skrivit om de estetiska läroprocesserna. En lärare påpekade att eftersom vi alla lär oss på olika sätt är det viktigt att integrera estetiken eftersom man då kan komma åt fler elever, beroende på vilket sätt just de lär sig bättre på. Forskningen pekar åt samma håll som den här pedagogens åsikter då den refererar till att de skapande aktiviteterna som estetiken innebär kan främja elevers kunskapshämtning. De elever som verkligen behöver dessa som redskap för sin personliga inläring riskerar lämna skolan utan att ha fått chansen att använda alla sina kompetenser just för att de inte fått chansen att lära med ett varierat arbetssätt som kanske skulle passat dem bättre (Saar 2005). Även begreppet att ”lära med hela kroppen” är något som har blivit belyst inte bara av flera enkätsvar, utan även av

Ericsson och Lindgren (2007). Detta kopplar de även samman med Gardners teorier om de multipla intelligenserna. Alla har olika sätt som de lär sig bäst på, beroende på vilken eller vilka intelligenser som är starkast och en del av dessa kommer man åt genom att variera arbetssättet med estetiska influenser eftersom de innebär att använda sina sinnen och "lära med hela kroppen".

Många av pedagogerna menar att ett bra sätt att integrera estetiken är att arbeta tematiskt. På så sätt uppstår ett varierat arbetssätt då det inom temaarbetet ramar finns utrymme för såväl den mer "traditionella" formen av undervisning som den estetiska formen. Det är även fritt fram för pedagogerna att välja vilket eller vilka estetiska uttryckssätt de vill arbeta med inom temat, både utifrån deras egna förutsättningar som lärare samt utifrån elevernas förutsättningar och intressen. Här kan de även, som en lärare angett i sitt enkätsvar, använda temat inom ett stort ämne för att på så sätt integrera alla estetiska ämnen. Det är dock viktigt att tänka på att estetiska läroprocesser inte passar alla. Upplever man att det är svårt för en del elever inom vissa av dessa områden kan man kanske tona ner dessa delar för just de elever och fokusera på något av de andra uttryckssätten. Huvudsaken är att eleven tar till sig kunskapen och håller den levande och det är viktigt att som pedagog se till alla individer och låta dem göra det som är bäst för just dem och deras sätt att lära. Gäller det elever som inte tilltalas alls av de estetiska arbetssätten utan bara upplever dem som ett jobbigt moment måste man ta hänsyn till detta faktum genom att låta dem få lära sig på ett annat sätt anpassat efter dem. Så länge det inte är de estetiska ämnena i sig man är ute efter utan bara har dem som hjälpmedel för att uppnå resultat i andra ämnen så är det ju inte resultatet inom det estetiska ämnet som är viktigast utan processen *genom* dem som leder till ett lärande inom det andra ämnet i fråga. Som tidigare nämnt, ett varierat arbetssätt är nyckeln till en undervisning som både passar fler elever samt gör lärandet mer långsiktigt då hela kroppen och flera sinnen kommer till användning.

5.1 Slutord

Att ett estetiskt förhållningsätt inom undervisningen är viktigt för elever i alla åldrar är mina informanter eniga om. Det ger eleverna ett varierat arbetssätt som kan utveckla dem på ett sätt som inte en ensidig undervisning kan. Alla lär sig på olika sätt och har olika behov att tillfredsställa. Ett estetiskt förhållningssätt bidrar för många individer till ett mer lustfyllt

lärande som på sikt gör att kunskapen fastnar bättre. Att lära sig med hela kroppen befäster kunskapen på ett helt annat sätt och gör den mer levande och långsiktig.

Att de har anammat detta arbetssätt är positivt både i bemärkelsen att det följer läroplanen men också att det stämmer väl överrens med vad jag själv vill uppnå i mitt framtida arbete som lärare. I och med min undersökning har jag nu fått veta att jag inte kommer vara ensam om att vilja arbeta på detta sätt och att det är mycket troligt att mina blivande kollegor redan är väl insatta i detta sätt att undervisa.

Att arbeta med estetiken på ett integrerat sätt betyder i många fall att man använder sig av estetiken som ett hjälpmedel, ett stöd. Eller som Saar väljer att kalla det; svag estetik. Jag kan se att många av de lärare och fritidspedagoger som svarat på min enkät arbetar just på detta sätt med estetiken i sina andra ämnen i undervisningen och att det anses som positivt både bland lärare och bland fritidspedagoger.

Källförteckning

Alerby & Elíddóttir (2006). *Lärandets konst – Beträktelser av estetiska dimensioner i lärandet*. Lund: Studentlitteratur

Dahlin, Bo & Ingelman, Rutger & Dahlin, Christina (2002). *Besjälade lärande – Skisser till en fördjupad pedagogik*. Lund: Studentlitteratur

Ericsson, Claes & Monica Lindgren (2007). *En start för tänket, en bit på väg – Analys av ett utvecklingsprojekt kring kultur och estetik i skolan*. Karlstad: Region Värmland

Henriksson, Lisa (1987). *Lära i lek och drama*. Stockholm: Natur och kultur

Johansson, Bo & Svedner, Per Olof (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen - Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget

Lindqvist, Gunilla (1998). *Lekens möjligheter*. Lund: Studentlitteratur

Läraryrket (2005). *Lärarens Handbok*. Stockholm

Paulsen, Brit (1996). *Estetik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid & Carlsson Asplund, Maj & Olsson, Bengt & Pramling, Niklas & Wallerstedt, Cecilia (2008). *Konsten att lära barn estetik*. Falun: Nordstedts Akademiska Förlag

Saar, Tomas (2005). *Konstens metoder och skolans träningslogik*. Karlstad: Universitetsstryckeriet

Trost, Jan (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

Vygotskij, Lev S (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos

Bilaga 1

Enkät – Estetiskt lärande

Ringa in ditt/dina val när det finns alternativ. Vid de öppna frågeställningarna skriver du så mycket du vill. De fyra sista frågorna fylls bara i vid ett ja-svar på fråga fyra. Om det är något mer du vill tillägga, skriv gärna på baksidan.

Kön:	Kvinna	Man			
Ålder:	20-30	31-40	41-50	51-60	61<
Utbildningsområde:	f-f.klass	f-5	1-7	4-9	fritidspedagog
Antal verksamma år som lärare:	1-5	6-15	16-25	26-35	36<
Årskurs för Undervisning:	>1	2	3	4	5<

1. Vad anser du om de estetiska ämnena? Varför tycker du som du tycker?

2. Vilket estetiskt ämne arbetar ni mest med som ämne i sig?

Drama Bild Musik Dans

3. Hur ser du på att integrera de estetiska ämnena i de andra ämnena?

4. Förekommer undervisning på ovan nämnda sätt? Ja Nej

4.1 Om ja, hur då?

4.2 Vilka estetiska uttryckssätt kommer främst till användning vid ett sådant arbetssätt? Drama Bild Musik Dans

4.3 Barnens reaktioner?

4.4 Ser du någon skillnad på elevernas kunskapsinläring när det sker genom ett estetiskt arbetssätt jämfört med när det sker på ett mer teoretiskt sätt

Bilaga 2

Mitt brev till skolorna som fick mina enkäter.

Hej!

Jag heter Evelina Klewefjord och jag läser sista terminen till lärare för f-5 på Karlstads Universitet.

Min inriktning har varit estetiskt lärande och det är också inom detta område som jag skriver mitt examensarbete. I kursen har vi haft både mycket teori och praktik om hur man kan integrera de estetiska ämnena med de teoretiska ämnena. Exempelvis; hur man kan lära sig om medeltiden med hjälp av drama, eller hur man kan dansa en bok. Allt för att göra undervisningen så lustfylld som möjligt eftersom vi lär oss mer då vi får använda hela kroppen och dessutom ha roligt under tiden.

Jag hoppas att ni vill ta er tid att besvara min enkät, som kommer ligga till grund för mitt examensarbete. Det är på 15 högskolepoäng och handlar om synen på estetiskt lärande/de estetiska ämnena bland lärare som undervisar i grundskolans tidigare år.

Givetvis är denna enkät helt anonym och den kommer bara användas som underlag för mitt arbete.

Jag tackar på förhand för visat intresse och hoppas på många givande svar!

Hälsningar Evelina Klewefjord